

Med rett til å debattere

-Det er morsomt med priser. Det gir et incitament til å tenke seg om og se om det er en rød tråd i den faglige veven, sier professor i sosialmedisin Per Fugelli. Fugelli fikk Karl Evang-prisen for 2010. Prisen deles ut av Statens helsetilsyn årlig.

Per Fugelli er født i 1943. Han var distriktslege i Lofoten og Finnmark i seks år. I årene 1984-92 var han professor i allmennmedisin ved Universitetet i Bergen. Fra 1992 har han vært professor i sosialmedisin ved Universitetet i Oslo. Han var medlem av styringsgruppen for Verdikommisjonen oppnevnt av Bondevik-regjeringen i 1998.

Bedømmelseskomiteens begrunnelse for å gi Fugelli prisen var at han på uredde vis gjennom alle år har skapt debatter og våget å være motstrøms i samfunnsdebatten, både overfor myndighetene generelt og helsemyndighetene spesielt. Samtidig la komiteen vekt på at han har en forståelig argumentasjon som bevisstgjør også de som er uenige med ham. Videre har Fugelli utrettelig debattert i folkeopplysningens tegn, og holdt utallige foredrag for ulike miljøer. Bedømmelseskomiteen sier det slik: "Han skaper en intellektuell råk i debattene han deltar i".

-Det er hyggelig å få pris for å bruke debatt som metode. Det er ikke de offentlige helsemyndighetene som eier sannheten. Debatten inviterer folkevettet inn som motmakt til ekspertveldet, sier Fugelli.

Han forklarer at debattlysten henger sammen med et dypt demokratisk sinnelag og at et av målene har vært «å få helse ut av det medisinske fengselet, ut av Rikshospitalet».

-Jeg ønsker å gjøre folk nysgjerrige på at helse holder til der folk elsker, leker og arbeider, sier debattanten.

-I forbindelse med prisen og all rosen som følger, har jeg tenkt at det dreier seg om et demokratiprojekt for meg, det er den ideelle motivering. Men jeg kan ikke unnså at jeg liker det også, å stå i stormen, det klarer hjernen. Og en god debatt kan være et korrektiv som gjør oss klokere og bidrar til å få oss ut av konsensuståka.

-Er det blitt mindre samfunnsdebatt med årene?

-Jeg har en todelt erfaring. Det foregår en mangfoldig, allmenn samfunnsdebatt i aviser, på debattmøter og slikt. Det er god kultur for debatt i det allmenne samfunnslivet. Det jeg er betenkt over er debatten i helsetjenesten og medisinen, den er nesten død.

Men hva det kommer av, vet jeg ikke, sier Fugelli, og fortsetter: -Kan det være at det til legerollen hører en beskjedenhet og en snillhet? Legene har ikke hatt behov for å gå fremst, de har vært mer tilbakeholdne? Jeg synes det er skummelt. Mange sykehusleger holder på å sprekke nå. Det har skjevutviklet seg med økonomi og lønnsomhet i alle ledd, slik at det går ut over den medisinske selvstendigheten og muligheten til å være en god menneskelege. Jeg savner en mer debattglad legestand.

-En kvinnelig kollega sa til meg at "noe av det beste med deg er at du tror at du kan påvirke virkeligheten". Jeg spurte tilbake "hvordan tror du virkeligheten blir skapt"?

-Og hva har du påvirket?

-Det er umulig å veie og holde i hånden. Men jeg har tre håp. Det første er at jeg har bidratt til å sette lys på "the bright sides of health". Moraliserende livsstilspropaganda har hersket i for stor grad. Det andre er at jeg har bidratt til innsikt om at individet har ansvar for egen helse, men også at flokkene våre, som familien, arbeidsmiljøet, kommunen og samfunnet for øvrig, påvirker helse. Det tredje jeg har prøvd å bevege, er synet på at vi har en personlig og individuell helse, ikke en nasjonalisert standardhelse. Myndighetene må akseptere helse som personlig eiendom.

Professor Fugelli tror ikke han har en høy stjerne i de «høye folkehelseorganer», som han kaller dem.

-Men jeg reiser mye rundt i landet, og føler at jeg har en god allianse i folkevettet, svarer han på spørsmål om det har vært en ensom kamp. Og det underbygges av at han selvfølgelig har fått sin egen fan-side på Facebook; -Det visste jeg ikke, den får jeg se på i triste stunder, humrer han.